

BEZ BARIER BEZ BARIER

**FESTIWALE ORAZ INNE WYDARZENIA PLENEROWE
DOSTĘPNE DLA KAŻDEGO**

BEZ BARIER. Festiwale i inne wydarzenia plenerowe dostępne dla każdego

Autorzy:

Kamil Kowalski, Przemysław Kułach, Paulina Malinowska-Kowalczyk,
Ewa Pawłowska, Bartosz Tarnowski, Robert Więckowski

Konsultacja merytoryczna:

Olga Smyczyńska (Alter Art Festival)

Redakcja:

Kamil Kowalski, Robert Więckowski

Korekta:

Anna Dudzik

Opracowanie graficzne:

Rafał Kossowski

Warszawa 2024 r.

SPIIS TREŚCI

Słowniczek / 4

Wstęp / 6

Korzyści dla organizatorów / 8

Informacja przed festiwalem / 10

Dojazd / 14

Infrastruktura / 17

Informacja w trakcie festiwalu / 23

Dostępne wydarzenie / 25

Wolontariusze, służby porządkowe i procedury / 27

Savoir-vivre wobec osób z niepełnosprawnościami / 29

SŁOWNICZEK

AUDIODESKRYPCJA – słowny opis treści wizualnych. Audiodeskrypcja jest wykorzystywana w celu umożliwienia osobom niewidomym odbioru dzieł sztuki: malarstwa, rysunku, rzeźby, a także filmu, przedstawień teatralnych, może też opisywać wygląd lub zachowanie osób występujących na scenie.

ETR (easy to read) – standard tworzenia tekstów łatwych do czytania i rozumienia. Został stworzony z myślą o potrzebach osób z niepełnosprawnością intelektualną, ale teksty przygotowane w tej formule mogą być również przydatne osobom z trudnościami poznawczymi, w kryzysie psychicznym lub osobom, które słabo znają język polski. Teksty ETR są napisane uproszczoną polszczyzną i są tekstami słowno-graficznymi.

KOMFORTKA – miejsce, gdzie osoby korzystające z zaopatrzenia urologicznego mogą wykonać czynności higieniczne lub się przebrać.

Napisy na żywo – napisy tworzone w czasie trwania wydarzenia, na bieżąco, wyświetlane na ekranie, smartfonie lub w tablecie w czasie rzeczywistym lub z niewielkim opóźnieniem. Rozwiązanie jest najczęściej wykorzystywane podczas debat i konferencji oraz w trakcie wydarzeń plenerowych.

OzN - osoby z niepełnosprawnościami.

PĘTLA INDUKCYJNA – urządzenie pozwalające osobom z aparatami słuchowymi i z implantami wyraźnie słyszeć dźwięki i słowa.

PJM (polski język migowy) – język przestrzenno-wizualny wykorzystywany przede wszystkim przez osoby głuche. Jest dla nich pierwszym językiem. Gramatyka PJM różni się od gramatyki języka fonicznego.

WCAG (Web Content Accessibility Guidelines) – standard tworzenia i publikowania dostępnych treści w internecie. Został opracowany przez Web Accessibility Initiative.

WOLONTARIUSZ OzN – wolontariusz odpowiedzialny za wsparcie osoby z niepełnosprawnością, który przeszedł podstawowe szkolenie w zakresie obsługi OzN przygotowane przez organizatora wydarzenia.

1. WSTĘP

Chcę tam być z miłości do muzyki!

Czy myślałeś kiedyś o festiwalu, koncercie lub innym wydarzeniu plenerowym jak o wydarzeniu ekstremalnym? Prawdopodobnie nie. W końcu takie wydarzenie to dla fanów muzyki po prostu miły sposób spędzania czasu. Dla wielu osób z niepełnosprawnościami udział w festiwalu jest jednak wyzwaniem, do którego trzeba się przygotować, podobnie jak do niejednej survivalowej przygody.

Dlaczego tak jest? Bo życie z niepełnosprawnością wygląda trochę inaczej.

Festiwale odbywają się często na nawierzchni, po której poruszanie się może sprawić trudność osobie na wózku – szczególnie trudne może być poruszanie się po trawie (zwłaszcza po deszczu) i pokonywanie dużych odległości. Utrudnieniem może być też widoczność – reszta fanów może przestłonić widok na scenę osobie na wózku czy np. niskorostej.

Gdy osoby niewidome znajdują się w miejscu zupełnie obcym, mają problem z samodzielnym poruszaniem. Szanse na to, by trafić w pożądane miejsce, są żadne lub bardzo małe. Osoby głuche, choć chcąc uczestniczyć we wspólnej radości, którą daje muzyka, bez odpowiedniego tłumaczenia na polski język migowy (PJM) są wyłączone ze znakomitej części wspólnotowego przeżycia. Osoby, które korzystają z aparatów słuchowych i nie mają zapewnionej pętli indukcyjnej, nierzadko słyszą wyłącznie szum i nie mogą w pełni cieszyć się koncertem lub innym wydarzeniem.

Jeśli przebywa się długo na festiwalu, to konieczne jest skorzystanie z toalety i strefy gastronomicznej.

Ważne by toalety były dostosowane i czyste, bo tylko w takich osoby z niepełnosprawnościami mogą skorzystać z ubikacji czy w razie potrzeby się przebrać.

Strefy gastronomiczne zwykle są zorganizowane w taki sposób, że trudno z nich skorzystać bez pomocy osób trzecich – okienka w food truckach znajdują się zbyt wysoko, by samodzielnie skorzystać z nich osoba poruszająca się na wózku czy niskorosła.

Dlaczego osoby z niepełnosprawnościami, mimo tych wszystkich niedogodności, decydują się na udział w festiwalach?

Z tych samych powodów, co wszyscy inni. **Z miłości do muzyki.** By kolekcjonować cenne momenty oraz czerpać z nich siłę i radość potrzebną każdemu człowiekowi.

Oddajemy w Wasze ręce przewodnik, który podpowie, jak sprawić, by osoby z niepełnosprawnościami mogły się cieszyć festiwalami muzycznymi oraz wydarzeniami plenerowymi.

Jesteśmy jednocześnie przekonani, że tego typu rozwiązania ostatecznie pomogą wszystkim, również osobom bez niepełnosprawności – w końcu wszystkim lepiej się chodzi po utwardzonym podłożu, a dobre oznaczenia i czytelne zmapowanie każdemu pomogą dobrze orientować się w terenie.

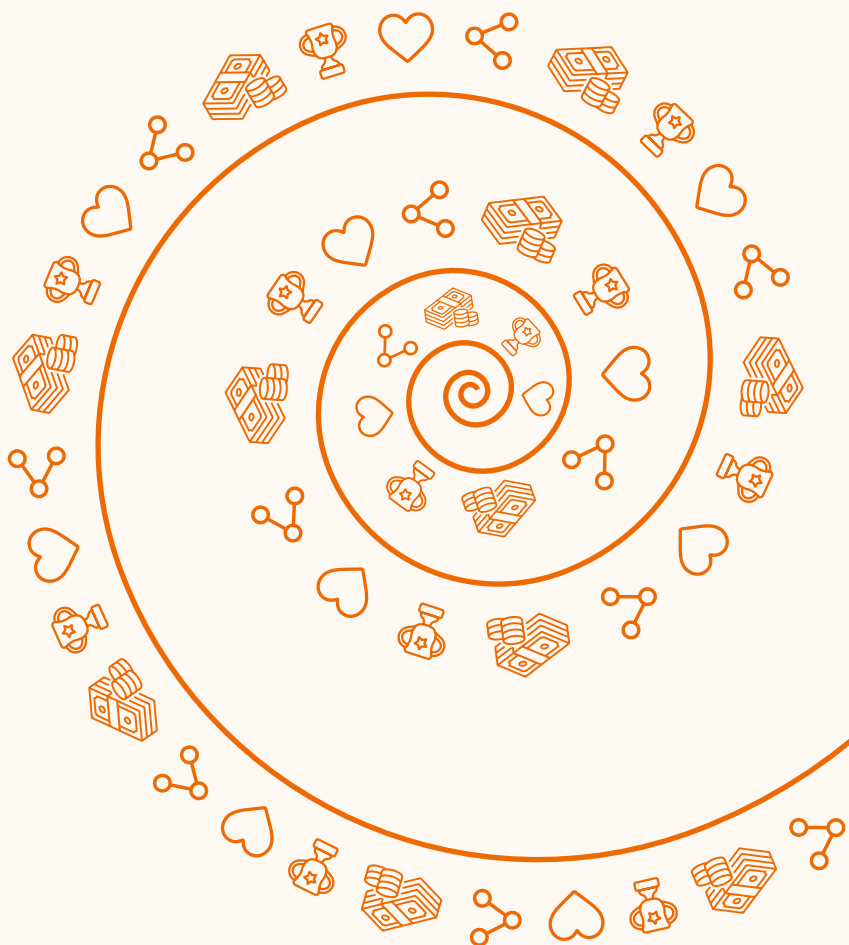
2. KORZYŚCI DLA ORGANIZATORÓW

Zorganizowanie dostępnego festiwalu, koncertu bądź innego wydarzenia plenarowego przynosi korzyść każdemu, także organizatorom. Co zyskują ci, którzy organizują festiwal?

- **Pozytywny wizerunek i reputację:** organizatorzy mogą być postrzegani jako okazujący troskę o potrzeby różnych grup społecznych i zaangażowanie w budowanie równościowego i dostępnego społeczeństwa.
- **Pozytywne doświadczenia i lojalność uczestników:** dostępność i uwzględnienie potrzeb osób z niepełnosprawnościami przyczyniają się do tworzenia pozytywnych doświadczeń, lepszego samopoczucia u wszystkich uczestników festiwalu. Satysfakcja uczestników może prowadzić do większej lojalności i zachęcać ich do powrotu w przyszłości oraz polecenia festiwalu innym.
- **Nowa publiczność:** wydarzenie bez barier to szansa nie tylko dla osób z niepełnosprawnościami, to również otwarcie się na ich bliskich i przyjaciół. To możliwość przyciągnięcia większej i bardziej zróżnicowanej publiczności i stworzenia lepszej atmosfery na wydarzeniu – atmosfery otwartości i życzliwości wobec drugiego człowieka.
- **Korzyści marketingowe:** zwiększenie zasięgów medialnych, dotarcie do nowej grupy odbiorców, możliwość zainteresowania wydarzeniem influencerów i wpływowych osób zajmujących się tematyką osób z niepełnosprawnościami, a także wpływowych osób z niepełnosprawnościami.

- **Świadomi partnerzy i sponsorzy:** festiwale przyjazne osobom z niepełnościami mogą zainteresować i skłonić do wsparcia organizację, które również skupiają się na promowaniu równości i włączenia społecznego. Partnerzy i sponsorzy, którzy podzielają wartości festiwalu włączającego, mogą zwiększyć budżet wydarzenia i zapewnić dodatkowe środki.
- **Uznanie i nagrody** za jakość oraz innowacyjność oferty kulturalnej.

3. INFORMACJA PRZED FESTIWALEM

Promocja oraz informacja o festiwalu powinny być w formie dostępnej dla osób z niepełnosprawnościami. Jeśli osoby te nie dowiedzą się o festiwalu, na pewno się na niego nie wybiorą. Pamiętaj, że kwestia zakresu i rodzaju zapewnionych udogodnień to jedna z kluczowych informacji dla tej grupy fanów.

INFORMACJE NA TEMAT DOSTOSOWANIA FESTIWALU

W materiałach na temat festiwalu umieść informacje o:

- sposobie dojazdu na festiwal i dostosowaniu środków transportu,
- przystosowaniu infrastruktury, w szczególności platform przy scenach oraz dostosowanych toalet,
- możliwości uzyskania wsparcia od pracowników i wolontariuszy,

rozwiązaniach umożliwiających osobom z różnymi niepełnosprawnościami (np. osobom z niepełnosprawnością ruchową, osobom niewidomym czy niesłyszącym) udział w koncertach lub innych wydarzeniach.

Informuj rzetelnie o rodzaju zapewnionej dostępności. Nie obiecuj niczego, czego nie możesz zapewnić.

Poinformuj o barierach, których nie da się usunąć. Pozwoli to osobom z niepełnosprawnościami właściwie przygotować się do ewentualnego udziału w wydarzeniu.

Nie przesądzaj, dla kogo wydarzenie jest dostępne, a dla kogo nie jest. Osoby z niepełnosprawnościami na podstawie rzetelnych informacji same podejmą decyzję, czy chcą wziąć udział w konkretnym koncercie lub innym wydarzeniu.

W materiałach informacyjnych, promocyjnych, na ulotkach umieść informacje o sposobie zapewnienia dostępności poszczególnych wydarzeń (koncertów, warsztatów, dyskusji itp.). Pamiętaj o umieszczeniu informacji na temat rodzaju rozwiązań, z których można skorzystać w trakcie danego wydarzenia (audiodeskrypcja, pętla indukcyjna, tłumaczenie na PJM, platforma dla osób na wózkach itp.).

Stwórz na stronie festiwalu i w aplikacji festiwalowej odrębną zakładkę dla osób z niepełnosprawnościami, gdzie w jednym miejscu zostaną zgromadzone wszystkie najważniejsze informacje.

Informacje na temat dostępności powinny znaleźć się we wszystkich kanałach komunikacji używanych do promocji festiwalu.

DOŚTĘPNOŚĆ KANAŁÓW KOMUNIKACJI

W czasie promocji festiwalu wykorzystuj różne media (strona internetowa, media społecznościowe, fora internetowe, współpraca z influencerami wśród osób z niepełnosprawnościami, materiały drukowane, ogłoszenia w prasie, radiu i telewizji).

Strona internetowa festiwalu powinna być dostępna cyfrowo i zgodna np. ze standardem dostępności stron internetowych Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.1, przynajmniej na poziomie AA. Więcej informacji na temat standardu znajdziesz w tym miejscu: [standard WCAG 2.1](#).

Dostępne strony internetowe są nie tylko bardziej przyjazne dla osób z niepełnosprawnościami, lecz także są wygodniejsze i bardziej czytelne dla każdego użytkownika. Są również lepiej pozycjonowane przez wyszukiwarki internetowe.

Nie zapomnij o zapewnieniu dostępności festiwalowej aplikacji.

Publikując materiały na stronie internetowej oraz w mediach społecznościowych, pamiętaj, żeby zapewnić:

- **odpowiedni kontrast tekstu i elementów graficznych.** Elementy mało kontrastowe mogą być dla wielu osób nieczytelne, a w słoneczny dzień również trudne do odczytania na telefonie (poziom kontrastu sprawdzisz np. w tym miejscu: contrastchecker.com);
- **tekst alternatywny do zdjęć i grafik.** To zwięzły opis tego, co znajduje się na grafice. Informacja taka jest odczytywana przez programy używane przez osoby z niepełnosprawnością wzroku;
- **audiodeskrypcję do materiałów audiowizualnych.** Jeśli stworzenie audiodeskrypcji nie jest możliwe lub jest niewystarczające, umieść opis treści obok materiału wizualnego (tzw. deskrypcję);
- **napisy** do materiałów multimedialnych;
- **tłumaczenie na PJM** wszystkich ważnych informacji organizacyjnych i istotnych dla osób głuchych;
- **materiały w tekście łatwym do czytania i zrozumienia (ETR).** W tej formie przygotuj przynajmniej najważniejsze informacje na temat festiwalu (wskaźówki, jak to zrobić, znajdziesz na stronie: <https://niepelnosprawni.gov.pl/container/publikacje/projektowanie-universalne/informacja-dla-wszystkich.pdf>).

ZAKUP BILETÓW

Poinformuj dokładnie o zasadach zakupu lub rezerwacji biletów i o ewentualnych zniżkach.

Przeznacz niezbędne informacje na temat:

- zasad zakupu biletów dla osób z niepełnosprawnościami,
- zasad zakupu biletów dla osób towarzyszących.

System zakupu biletów przygotuj zgodnie z zasadami dostępności cyfrowej.

Pamiętaj, że elektroniczne systemy rezerwacji lub zakupu biletów mogą być niedostępne dla niektórych osób, dlatego potrzebne są alternatywne metody rezerwacji, np. telefonicznie lub mailowo.

Jeżeli wprowadzasz zniżki dla osób z niepełnosprawnościami, określ, w jaki sposób będą sprawdzane uprawnienia do zniżki (np. legitymacja osoby z niepełnosprawnością).

Jeżeli korzystasz z zewnętrznego pośrednika, sprawdź, czy agencja sprzedająca bilety ma system dostępny dla osób z niepełnosprawnościami.

ZGŁASZANIE SPECJALNYCH POTRZEB

Wprowadź możliwość zgłaszania przez uczestników z niepełnosprawnościami szczególnych potrzeb, np. specjalna toaleta, audiodeskrypcja, tłumaczenie na PJM.

Szczególne potrzeby można zgłaszać np. poprzez specjalny formularz, który warto umieścić na stronie festiwalu. Zgłoszenie powinno być również możliwe innymi kanałami, np. telefonicznie lub mailowo.

W formularzu umieść listę rozwiązań, które jesteś w stanie zapewnić. Zebrane w ten sposób informacje pozwolą lepiej przygotować infrastrukturę i personel.

Reaguj na zgłoszenia spoza listy, nie pozostawiaj ich bez reakcji. Możesz odpowiedzieć, że specjalne potrzeby spoza listy będą zaspokajane w miarę możliwości.

Informacja o liczbie osób chcących skorzystać z danego rozwiązania ułatwi organizację wydarzenia i zapewnienie odpowiedniej liczby niezbędnego sprzętu.

4. DOJAZD

W miarę możliwości ułatw osobom z niepełnosprawnościami dotarcie na festiwal.

TRANSPORT PUBLICZNY

Warto zapewnić możliwość dojazdu na teren festiwalu środkami transportu publicznego dostosowanymi do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. W porozumieniu z urzędem miasta lub gminy możesz np. uruchomić festiwalowe linie autobusowe.

Na stronie internetowej zamieść informacje o trasach, rozkładzie jazdy i dostępności autobusów dla osób z niepełnosprawnościami.

Pamiętaj, że osoby z niepełnosprawnościami często będą potrzebowały niskopodłogowych pojazdów.

Jeżeli nie wszystkie pojazdy są odpowiednio dostosowane, w rozkładzie jazdy oznacz, z których kursów mogą skorzystać osoby z niepełnosprawnościami.

Możesz zapewnić samochody przeznaczone do transportu osób z niepełnosprawnościami kursujące pomiędzy ważnymi miejscami na terenie miejscowości a wejściem na teren festiwalu. Taka usługa może być udostępniana np. na zamówienie uczestników festiwalu.

W regulaminie festiwalu określ zasady korzystania z takiego transportu. Pamiętaj, że samochody do przewozu osób z niepełnosprawnościami muszą

być wyposażone w podjazd lub podnośnik oraz odpowiednie miejsce dla osób poruszających się na wózku.

DOJAZD SAMOCHODEM

Zapewnij specjalne miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnościami. Miejsca te muszą być czytelnie oznaczone.

W miarę możliwości miejsca dla osób z niepełnosprawnościami umieść przy samym wejściu na teren festiwalu.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami wymiary miejsc dla osób z niepełnosprawnościami powinny wynosić:

- parkowanie prostopadłe: min. 360 x 500 cm,
- parkowanie równoległe: min. 360 x 600 cm.

W pobliżu wejścia na teren festiwalu zapewnij strefę KISS & RIDE, umożliwiającą zatrzymanie się samochodu lub autobusu i szybkie wysadzenie uczestników festiwalu.

Jeżeli obawiasz się zbyt dużego natężenia ruchu samochodowego, ogranicz korzystanie ze strefy KISS & RIDE wyłącznie do osób z niepełnosprawnościami.

TRANSPORT NA TERENIE FESTIWALU

Część festiwalu jest organizowana na rozległym terenie. Zdarza się, że widzowie muszą pokonywać duże odległości, np. pomiędzy wejściem na teren wydarzenia a scenami, a organizator zapewnia w takiej sytuacji transport. Pamiętaj, że w takiej sytuacji pojazdy powinny umożliwiać przewóz osób poruszających się na wózku.

INFORMACJA O DOJŚCIU NA FESTIWAL

Przygotuj informację o dojeździe na festiwal i opublikuj ją na stronie internetowej festiwalu.

Oznacz w czytelny sposób drogę z przystanków transportu publicznego lub z parkingu do strefy rejestracji. Jeżeli osoby z niepełnosprawnościami będą poruszać się inną drogą (np. przez wejście uprzywilejowane), czytelnie oznacz to wejście i prowadzącą do niego drogę.

Zapewnij wsparcie wolontariuszy lub służby porządkowej na trasie wiodącej na festiwal. Osoby te wskażą drogę i poinformują o lokalizacji poszczególnych stref.

5. INFRASTRUKTURA

TRASA WOLNA OD PRZESZKÓD

Planując festiwal, zastanów się, którymi drogami będą poruszali się uczestnicy. Zapewnij przynajmniej jedną dostępną dla wszystkich i wolną od przeszkód trasę do każdego miejsca na festiwalu (np. punktu rejestracji, sceny, gastronomii, toalet).

Wyznaczone trasy wolne od przeszkód powinny przebiegać możliwie najkrótszymi drogami.

Projektując trasę wolną od przeszkód, pamiętaj o:

- zapewnieniu równej i utwardzonej nawierzchni,

Piasek, trawa, żwir, a nawet nierówna kostka granitowa mogą utrudniać lub uniemożliwiać poruszanie się osobie na wózku.

Jeżeli istniejąca infrastruktura nie pozwala na odpowiednie zaplanowanie dróg, to na potrzeby festiwalu możesz zakupić lub wypożyczyć rozkładane nawierzchnie wykonane z gumy lub tworzywa sztucznego.

- unikaniu zmian poziomów i uskoków,
- poprowadzeniu przewodów elektrycznych i innych instalacji tak, żeby nie przecinały trasy wolnej od przeszkód, a jeśli nie jest to możliwe, przykryć ich specjalnymi osłonami,
- zapewnieniu takiej szerokości drogi, która umożliwi osobom poruszającym się na wózku swobodne poruszanie się, zawracanie i mijanie z innymi osobami,

- nachyleniu terenu nieprzekraczającym 6%, a jeżeli nie jest to możliwe, wykonaniu pochylni zgodne z obowiązującymi przepisami.

Więcej informacji na temat nawierzchni, szerokości dróg i pochylni znajdziesz w publikacji [Właznik. Projektowanie bez barier](#).

REJESTRACJA

W strefie rejestracji zapewnij punkt obsługi priorytetowej przeznaczony do obsługi osób z niepełnosprawnościami i innych uprzywilejowanych uczestników, np. kobiet w ciąży czy osób z małymi dziećmi.

Umieść punkt w strefie rejestracji przy głównym wejściu na festiwal.

Jeżeli na festiwal prowadzi kilka wejść, to punkty obsługi priorytetowej zaplanuj przy każdym wejściu.

Punkt obsługi priorytetowej oznacz symbolem osoby z niepełnosprawnościami, kobiety w ciąży, rodziców z dziećmi itd., odpowiednio do grup osób, które mogą korzystać z tego punktu. Oznaczenie powinno być czytelne i dobrze widoczne z dużej odległości.

Ważne jest, żeby punkt obsługi priorytetowej:

- znajdował się przy trasie wolnej od przeszkód, a w jego pobliżu była toaleta dostosowana dla osób z niepełnosprawnościami i komfortka,
- był wyposażony w stoły z blatem o wysokości do 90 cm i pod blatem z wolną przestrzenią umożliwiającą osobie poruszającej się na wózku zmieszczenie kolan,
- był wyposażony w krzesła dla obsługiwanej osoby i osób oczekujących w kolejce.

Informacje na temat toalet dostosowanych dla osób z niepełnosprawnościami znajdziesz w rozdziale [Toalety](#).

Informacje na temat komfortki znajdziesz w rozdziale [Komfortka](#).

WIDOWNIA I SCENA

Przy każdej scenie warto zapewnić strefę dla widzów z niepełnosprawnościami, a w niej platformę umożliwiającą wygodne i bezpieczne oglądanie występów osobom z niepełnosprawnościami.

Pamiętaj, że część osób ze względu na niewielki wzrost lub poruszanie się na wózku może nie być w stanie zobaczyć sceny ponad głowami otaczającego ich tłumu. Dla niektórych przebywanie pośród tłumu może być nawet niebezpieczne.

Wykonując platformę, pamiętaj, żeby:

- znajdowała się na trasie wolnej od przeszkód,
- wejście na nią było możliwe za pomocą pochylni oraz schodów,
- miała wyznaczone miejsca przeznaczone dla osób poruszających się na wózku o wymiarach min. 80 x 120 cm (około 1 m² na osobę),
- obok miejsca dla osoby poruszającej się na wózku było miejsce siedzące dla osoby towarzyszącej,
- zapewniała dobrą widoczność osobom poruszającym się na wózku, siedzącym oraz niskorosłym (upewnij się, czy np. poręcz nie zasłaniają widoku na scenę),
- miała zapewnione miejsca dla osób z psem asystującym.
- w miarę możliwości miała ona dostęp do gniazdka elektrycznego, żeby umożliwić doładowanie wózków elektrycznych.

Przy wejściu na platformę powinni być wolontariusze lub pracownicy służb porządkowych, żeby kontrolować m.in. liczbę osób na niej przebywających.

Warto zapewnić dostępność sceny dla osób z niepełnosprawnościami. Może to być istotne, jeżeli wśród artystów będą osoby z niepełnosprawnościami lub

jeśli przewidujesz, że w trakcie występów ktoś z publiczności będzie zapraszany na scenę.

Informacje na temat organizacji dostępnych wydarzeń znajdziesz w rozdziale Dostępne wydarzenie.

GASTRONOMIA

Punkty gastronomiczne i food trucki zaplanuj przy trasie wolnej od przeszkód.

Błaty punktów gastronomicznych powinny mieć wysokość do 90 cm.

Jeżeli nie jest możliwe zachowanie takiej wysokości, np. w przypadku food trucków, zobowiąż operatorów tych punktów do dostarczenia posiłku/napoju osobie z niepełnosprawnością i każdej innej osobie, dla której zbyt duża wysokość blatu może stanowić utrudnienie.

Pamiętaj o umożliwieniu również jedzenia na siedząco. To ważne np. dla osób na wózkach lub osób poruszających się o kulach. Stoliki należy ustawić na równej i utwardzonej nawierzchni.

TOALETY

Toalety dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami trzeba rozmieścić przy trasie wolnej od przeszkód.

Oznacz wyraźnie lokalizację toalet, w tym tych przeznaczonych dla osób z niepełnosprawnościami. Odpowiednie informacje umieść na tablicach kierunkowych, w informatorze, na mapkach festiwalu, stronie internetowej i w festiwalowej aplikacji.

Wszyscy wolontariusze i osoby ze służb porządkowych powinni wiedzieć, gdzie znajdują się toalety przeznaczone dla osób z niepełnosprawnościami.

W każdym zespole toalet powinna być przynajmniej jedna dostosowana dla OzN. W przypadku większego zespołu – powyżej 20 toalet – powinny być przynajmniej dwie dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Osoby z niepełnosprawnościami często zajmują toaletę na dłużej niż osoby pełnosprawne.

Poinformuj pełnosprawnych uczestników festiwalu oraz obsługę festiwalu, by nie korzystali z toalet przeznaczonych dla osób z niepełnosprawnościami.

Najmniej komfortowe dla osób z niepełnosprawnościami są toalety przenośne. Wygodniejsze są kontenery toaletowe lub toalety znajdujące się wewnątrz budynku.

W toalecie dla osób z niepełnosprawnościami powinna być umywalka. Wyjątkowo w przypadku toalet przenośnych umywalka może znajdować się obok toalety.

Pamiętaj, że osoby poruszające się na wózku nie będą w stanie skorzystać z rozwiązania polegającego na uruchomieniu strumienia wody po wciśnięciu pedału nogą. W toaletach dla osób z niepełnosprawnościami trzeba zapewnić inne rozwiązanie, np. bieżącą wodę.

Każdą toaletę dla osób z niepełnosprawnościami oznacz numerem i naklej w środku numer kontaktowy. W ten sposób uczestnicy festiwalu będą mogli łatwo powiadomić o awarii lub wezwać pomoc.

Czystość w toaletach trzeba regularnie kontrolować. Toalety, również te przenośne, należy sprzątać co 2–3 godziny.

KOMFORTKA

Jeżeli chcesz, żeby twój festiwal był naprawdę dostępny dla wszystkich osób z niepełnosprawnościami, zapewnij komfortkę.

Komfortka to miejsce, gdzie osoby korzystające z zaopatrzenia urologicznego mogą wykonać czynności higieniczne lub przebrać się.

Komfortka powinna mieć powierzchnię min. 3 x 4 m i być wyposażona w leżankę, środki higieniczne, a także w muszlę ustępową i umywalkę oraz kosz na odpady.

Na festiwalu konieczne może być zapewnienie komfortki plenerowej, zorganizowanej np. w namiocie. W takiej sytuacji powierzchnia namiotu nie może być mniejsza – min. 3 x 3 m. Obok namiotu zapewnij toaletę dla osób z niepełnosprawnościami wyposażoną w muszlę i umywalkę.

Więcej na temat komfortek przeczytasz w informacjach o akcji „Przewijamy Polskę”, m.in. na portalu niepełnosprawni.pl i w mediach społecznościowych.

POLE NAMIOTOWE

Jeśli organizujesz pole namiotowe, to pomyśl o osobach z niepełnosprawnościami. Zadbaj by miejsce, w którym mogą rozbić swój namiot osoby z niepełnosprawnościami znajdowało się w pobliżu węzłów sanitarnych i ciągu komunikacyjnego. Osoba poruszająca się na wózku manualnym (aktywnym) jest w stanie korzystać z pola namiotowego, pod warunkiem zapewnienia podstawowych udogodnień.

Przysznik dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami powinien być odpowiednio duży i wyposażony w odpowiednie poręcze i siedzisko.

Na polu namiotowym przy strefie dla osób z niepełnosprawnościami zapewnij gniazdko elektryczne niezbędne do ładowania akumulatorów wózków elektrycznych.

STREFA WYCISZENIA

Strefa wyciszenia to miejsce, gdzie mogą odpocząć osoby nadwrażliwe sensorycznie.

Zapewnij taką przestrzeń w miejscu, do którego łatwo można dotrzeć ze strefy dla widzów z niepełnosprawnościami, także w trakcie trwania koncertów i innych wydarzeń.

6. INFORMACJA W TRAKCIE FESTIWALU

Pamiętaj o wykonaniu systemu informacji wizualnej festiwalu.

System taki obejmuje:

- **informację kierunkową** wskazującą drogę do najważniejszych miejsc,
- **mapy festiwalu** dostępne w formie ulotek, w aplikacji, na stronie internetowej festiwalu, a także w wybranych miejscach na planszach umieszczonych na terenie, gdzie odbywa się wydarzenie,
- **oznaczenie stref**, takich jak wejścia, toalety, sceny,
- **oznaczenie dróg ewakuacji.**

Oznacz drogi, którymi będą poruszały się osoby z niepełnosprawnościami. Z oznaczeń takich możesz zrezygnować, gdy drogi te są jednakowe dla osób pełno- i niepełnosprawnych.

Oznacz również wszystkie miejsca przeznaczone dla osób z niepełnosprawnościami, takie jak punkt obsługi priorytetowej, platformy przy scenach, dostosowane toalety, komfortki.

Żeby informacja była czytelna, zadbaj o:

- wysoki kontrast napisów i symboli w stosunku do tła,
- dostosowanie wielkości znaków do odległości, z której powinny być widoczne. Pamiętaj, że niektórzy widzą słabiej i mogą potrzebować większych znaków,
- czytelne czcionki,

- tam, gdzie to możliwe, zastosowanie jednocześnie symboli i tekstu.

Pamiętaj, że nie wszystkie osoby są w stanie odczytać informacje wizualne, dlatego zapewnij alternatywne rozwiązania, np. informacje udzielane ustnie przez wolontariuszy i służby porządkowe.

7. DOSTĘPNE WYDARZENIE

Organizując dostępny festiwal, nie trzeba od razu umożliwić udziału we wszystkich koncertach i wydarzeniach towarzyszących. Możesz rozpocząć od jednego lub kilku koncertów, od jednej sceny, od wybranych warsztatów czy debat. Wybór należy do ciebie.

Dostępność wprowadzaj stopniowo, ale systematycznie. To proces, który przynosi najlepsze efekty, gdy jest dobrze przygotowany i profesjonalnie zrealizowany.

Lepiej udostępnić mniej wydarzeń, ale naprawdę dobrze, niż więcej, ale mniej starannie.

Jeśli chcesz zorganizować dostępny koncert bądź wydarzenie plenerowe możesz zapewnić:

- **strefę dla widzów z niepełnosprawnościami** – w tej strefie ustaw platformę dla widzów z niepełnosprawnościami (więcej informacji znajdziesz w rozdziale [Widownia i scena](#));
- **pętlę indukcyjną** – pomoże ona w słuchaniu wydarzenia osobom z aparatami słuchowymi i implantami ślimakowymi. Pętlę taką rozłóż wokół strefy dla widzów z niepełnosprawnościami;
- **napisy na żywo** – jeśli wydarzenie odbywa się w języku polskim, napisy pozwolą śledzić jego przebieg osobom niesłyszącym;
- **tłumaczenie na PJM** – w przypadku wydarzeń w języku polskim pozwoli ono włączyć się w wydarzenie osobom głuchym, posługującym się PJM;

- **audiodeskrypcję** – dostarcza ona informacji o wizualnej warstwie wydarzenia, a więc np. wystroju sceny i zachowaniu muzyków. Poinformuj przed wydarzeniem, w jaki sposób i na jakich urządzeniach będzie można słuchać audiodeskrypcji. Urządzenia można rozdawać przy wejściu na wydarzenie albo w pobliżu strefy dla widzów z niepełnosprawnościami.

8. WOLONTARIUSZE, SŁUŻBY PORZĄDKOWE I PROCEDURY

WOLONTARIUSZE I SŁUŻBY PORZĄDKOWE

Przygotuj wolontariuszy i służby porządkowe do wsparcia osób z niepełnościami. Zorganizuj odpowiednie szkolenie, podczas którego przekażesz wszystkie informacje ważne dla osób z niepełnosprawnościami, np. o:

- przebiegu trasy wolnej od przeszkód,
- występujących na terenie festiwalu barierach,
- położeniu punktu obsługi priorytetowej,
- lokalizacji platform dla osób z niepełnosprawnościami, toalet, komfortek, strefy wyciszenia,
- zasadach korzystania z rozwiązań zapewniających dostępność wydarzenia,
- zasadach ewakuacji osób z niepełnosprawnościami.

Przed samym wydarzeniem przeprowadź odprawę, na której przypomnisz najważniejsze zasady dotyczące obsługi osób z niepełnosprawnościami.

Wyznacz osoby, które będą odpowiedzialne za wykonanie zadań związanych z obsługą osób z niepełnosprawnościami, w szczególności pracujące w punkcie obsługi priorytetowej, przy wejściach na platformy przy scenach, przyjmujące zgłoszenia o awariach i potrzebie udzielenia pomocy w toaletach dla osób z niepełnosprawnościami.

Pamiętaj, że osoby towarzyszące osobom z niepełnosprawnościami mogą potrzebować na chwilę zostawić osobę, z którą przyszły na festiwal. Przygotuj wolontariuszy, żeby w tego typu sytuacjach wiedzieli, jak się zachować, i umieli zastąpić osobę towarzyszącą.

EWAKUACJA

Planując festiwal, przygotuj drogi ewakuacyjne i procedury działania w sytuacjach awaryjnych. Tylko w ten sposób uda ci się zapewnić bezpieczeństwo w nieprzewidzianych okolicznościach.

Sprawdź, czy zaplanowane drogi ewakuacji są dostępne dla osób z niepełnosprawnościami.

Jeżeli część dróg ewakuacji jest niedostępna, zastanów się, czy można wyznaczyć je w innych miejscach. Jeżeli nie jest to możliwe, wyznacz drogi, którymi będzie przebiegała ewakuacja osób z niepełnosprawnościami. Informacje wskazujące te drogi powinny być czytelne i widoczne z dużej odległości.

Warto, żeby osoby wchodzące na teren wydarzenia otrzymały informacje na temat przebiegu dróg ewakuacyjnych i wyjść awaryjnych z festiwalu.

BADANIE SATYSFAKCJI UCZESTNIKÓW

W trakcie festiwalu i po jego zakończeniu zapytaj uczestników o ich wrażenia. Dowiedz się, które rozwiązania oceniają wysoko, a co ich zdaniem nie zadziało.

Zdobędziesz w ten sposób bezcenną wiedzę do wykorzystania w trakcie organizacji kolejnych edycji festiwalu.

9. SAVOIR-VIVRE WOBEC OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Organizując festiwal, pamiętaj, że osoby z niepełnosprawnościami to osoby o różnych potrzebach. Zdarza się, że nie wiemy, jak zachować się wobec osób z niepełnosprawnościami, a niezręczności często nie wynikają z naszej złej woli. Poniżej przedstawiamy kilka wskazówek, które pomogą komunikować się z osobami z niepełnosprawnościami, i podpowiedzi, jak w prosty sposób nawiązać z nimi życzliwy kontakt.

Pamiętaj o kilku zasadach:

- niepełnosprawność jest tylko jedną z wielu cech człowieka i go nie definiuje. Każda osoba z niepełnosprawnością może mieć swoje pasje, pragnienia, marzenia, zainteresowania, rodzinę, przyjaciół, pracę, problemy i radości, jak każdy inny człowiek. Są wśród nich zakochani i samotni, sportowcy i trenerzy, studenci i profesorowie, pracownicy fizyczni i umysłowi, nieśmiali i przebojowi, młodzi i starzy, wysocy i niscy, brunetki i blondyni, lubiący psy albo koty, albo jedno i drugie – tylko są dodatkowo z niepełnosprawnością;
- jeśli chcesz pomóc osobie z niepełnosprawnością, zawsze zapytaj, czy tej pomocy oczekuje i jak możesz pomóc, by nie zrobić jej krzywdy albo nie uszkodzić sprzętu (np. drogiego elektrycznego wózka). Pomagając, zawsze pozwalaj osobie z niepełnosprawnością na stuprocentową kontrolę tego, co się dzieje;
- zawsze zwracaj się bezpośrednio do osoby z niepełnosprawnością, a nie do osoby towarzyszącej;

- używaj słów i zwrotów, które funkcjonują w codziennych kontaktach. Nie obawiaj się powiedzieć osobie niewidomej „do widzenia”, „do zobaczenia”, a osobie głuchej „do usłyszenia”;
- każda niepełnosprawność jest inna, dlatego każdą osobę z niepełnosprawnością należy traktować indywidualnie.

NIEWIDOMI I NIEDOWIDZĄCY

Osobie niewidomej należy precyzyjnie podawać informacje. Unikaj sformułowań: „tutaj”, „tam”. Aby ułatwić orientację, możesz użyć sformułowań „po lewej”, „po prawej”, „na wprost”. Możesz też odwołać się do opisu z tarczy zegara (np. „na trzeciej”).

Jeśli widzisz osobę niewidomą i chcesz jej pomóc, nie zaskakuj jej ani nie chwytaj bez uprzedzenia. Podejdz do niej, zaproponuj pomoc, podaj ramię i idź pół kroku przed nią.

Nie głośzcz i nie rozpraszaj psa przewodnika – pies jest w pracy.

Wiele osób, które niedowidzą, radzi sobie bez laski i bez psa przewodnika. Pomóż wtedy, gdy o tę pomoc proszą.

OSOBY GŁUCHE I SŁABOSŁYSZĄCE

Wiele osób, które są głuche lub słabosłyszące, kocha muzykę i chodzi na koncerty. Ludwig van Beethoven skomponował IX symfonię, gdy stracił słuch.

Kiedy rozmawiasz z osobą głuchą lub słabosłyszącą, patrz na nią, a nie na tłumacza, utrzymuj kontakt wzrokowy, mów wyraźnie – niektóre osoby odczytują słowa z ruchu warg. Pamiętaj też, żeby nie krzyzczeć i nie artykułować w nadmierny sposób słów. Takie zachowania są nienaturalne i utrudniają rozumienie mowy.

OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ RUCHOWĄ

Wózek, kula czy laska to sfera osobista osoby z niepełnosprawnością. Nie dotykaj ich bez pozwolenia właściciela. Nie wieszaj na wózku kurtki, torby lub czegokolwiek innego. Wiele osób uzna to za naruszenie ich intymności.

Dla osób poruszających się o kulach stanie jest uciążliwe, dlatego powinny być obsługiwane w specjalnym punkcie wyposażonym w krzesło.

Jeżeli chcesz się przywitać z osobą, która ma amputowaną rękę lub dłoń, śmiało uściśnij jej drugą rękę lub kikut – nie trzeba się tego bać.

Wiele osób na wózkach często może stać lub chodzić na krótkich dystansach, dlatego nie rzucaj się do pomocy bez wyraźnej prośby z ich strony.

Nie stój nad głową osoby na wózku. Cofnij się o dwa kroki lub usiądź – będziecie się wówczas lepiej widzieć i będzie wam łatwiej rozmawiać.

OSOBY Z NIEWIDOCZNĄ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

Zdarza się, że niepełnosprawność nie jest widoczna dla otoczenia. Dotyczy to osób z niepełnosprawnością intelektualną, upośledzeniem mowy, osób w spektrum autyzmu, w kryzysie zdrowia psychicznego lub z chorobami niewidocznymi dla oka.

Bądź cierpliwy i uważnie słuchaj. Nie bój się zadawać pytań, a jeżeli czegoś nie rozumiesz, to nie krępuj się poprosić o powtórzenie wypowiedzi lub zapisanie jej na kartce, jeśli jest to możliwe. Część osób będzie potrzebowała np. miejsc siedzących, pomocy w znalezieniu toalety i miejsca do przyjęcia leku (tę funkcję może pełnić namiot medyczny).

Traktuj osobę z niepełnosprawnością normalnie. Nie lituj się nad nią, ale też nie traktuj jak bohatera.

Jeśli osoba z niepełnosprawnością stawia nieuzasadnione żądania, nie bój się odmówić.

KPRP
Kancelaria Prezydenta
Rzeczypospolitej
Polskiej